

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Педагогічний факультет
Кафедра початкової освіти та освітніх інновацій



**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Початкова освіта»
Спеціальність 013 Початкова освіта
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
початкової освіти та освітніх інновацій
Протокол № 2 від 3 вересня 2024 р.

| 1. Загальна інформація | |
|---|--|
| Назва дисципліни | Основи педагогіки |
| Викладач (-і) | проф. Оліяр М.П. |
| Контактний телефон викладача | 0971537294 |
| Е-mail викладача | maria.oliyar@pnu.edu.ua |
| Формат дисципліни | очний/заочний |
| Обсяг дисципліни | 3 кредити ЄКТС, 90 год. |
| Посилання на сайт дистанційного навчання | http://www.d-learn.pu.if.ua/ |
| Консультації | Згідно розкладу Онлайн консультації можуть бути організовані за бажанням здобувачів вищої освіти. |

2. Анотація до навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні основи педагогіки як науки. **Зміст освітньої компоненти** включає: предмет і завдання педагогіки початкової школи, її основні категорії відповідно до Закону України «Про освіту»; джерела і галузі педагогіки; філософські основи педагогіки; методологія педагогічної науки; загальна характеристика методів науково-педагогічних досліджень; особливості організації педагогічного процесу як цілісної системи; чинники розвитку і формування особистості молодшого школяра.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є: розкрити теоретичні основи педагогіки як науки про освіту, навчання і виховання учнів молодшого шкільного віку; забезпечити фахову підготовку здобувачів вищої освіти з основ педагогіки, сприяти практичному оволодінню основними педагогічними категоріями та поняттями.

Основними цілями вивчення дисципліни є:

- формування вмій здобувачів вищої освіти розкривати суть основних категорій педагогіки, зміст та особливості чинників розвитку і формування особистості молодшого школяра;
- розвиток здатності до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- розвиток умінь виявляти, ставити та вирішувати проблеми, аналізувати педагогічні явища і процеси;
- формування загальної та педагогічної культури здобувачів вищої освіти, сприяння становленню їх світогляду та професіоналізму, оволодінню методологічними, психолого-педагогічними і методичними основами організації освітнього процесу;
- розвиток комунікативних умінь здобувачів вищої освіти, здатності вільно обговорювати професійні проблеми, доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх;
- розвиток здатності до роботи в команді, до міжособистісної взаємодії на засадах партнерства;
- розвиток у здобувачів вищої освіти умінь систематично поповнювати знання шляхом самоосвіти, самовдосконалення з використанням ІКТ.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Компетентності

Загальні компетентності:

ЗК-4. Здатність працювати в команді, міжособистісної взаємодії.

ЗК-5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-9. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК-5. Здатність до проєктування осередків навчання, виховання й розвитку здобувачів початкової освіти.

СК-12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи.

Програмні результати навчання:

ПР-03. Критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності в початковій школі.

ПР-09. Планувати та організовувати освітній процес у початковій школі, позаурочні й позашкільні заняття та заходи, використовуючи різні організаційні форми навчання та типи занять із дотриманням принципу науковості та вимог нормативних документів початкової школи.

ПР-11. Збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності.

ПР-13. Організовувати освітній простір з дотриманням принципів універсального дизайну, безпечно, проєктувати навчальні осередки у класі спільно з молодшими школярами з урахуванням їхніх вікових особливостей, інтересів і потреб, забезпечувати дотримання вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни, створювати психологічно комфортні умови освітнього процесу.

ПР-18. Використовувати особливості регіонального освітнього середовища для ефективного навчання і виховання учнів початкової школи.

ПР 17. Знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної доброчесності на рівні, необхідному для формування нетерпимості до корупції і проявів недоброчесної поведінки серед здобувачів освіти, та вміти застосовувати їх у професійній діяльності.

5. Організація навчання

| Обсяг навчальної дисципліни | | | |
|---|----------------------|--------------------------|-----------------------------|
| Вид заняття | | Загальна кількість годин | |
| лекції | | 14 год. | |
| семінарські заняття / практичні / лабораторні | | 20 год. | |
| самостійна робота | | 56 год. | |
| Ознаки навчальної дисципліни | | | |
| Семестр | Спеціальність | Курс (рік навчання) | Нормативний / вибірковий |
| 1 | 013 Початкова освіта | 1 | Нормативний |

| Тематика навчальної дисципліни | | | |
|---|----------------|---------|-----------|
| Тема | Кількість год. | | |
| | лекції | заняття | сам. роб. |
| <p>Тема 1. Предмет і завдання педагогіки. Педагогіка як наука, виникнення і розвиток педагогіки. Об'єкт, предмет, функції і завдання педагогіки. Основні педагогічні категорії. Система педагогічних наук. Зв'язки педагогіки з іншими науками. Джерела педагогіки.</p> | 2 год. | 2 год. | 6 год. |
| <p>Тема 2. Філософські основи педагогіки. Поняття «методологія педагогічної науки». Філософська система гуманізму в освіті. Ціннісний (аксіологічний) підхід до вивчення педагогічних явищ. Педагогічні цінності. Загально- і конкретно-наукова методологія педагогіки.</p> | 2 год. | 4 год. | 12 год. |
| <p>Тема 3. Загальна характеристика логіки і методів науково-педагогічних досліджень. Науково-педагогічні дослідження – один із шляхів розв'язання педагогічних проблем. Технологія, етапи і процедура педагогічних досліджень. Методи науково-педагогічних досліджень, їх класифікація. Характеристика методів науково-педагогічного дослідження.</p> | 2 год. | 2 год. | 12 год. |
| <p>Тема 4. Педагогічний процес як система. Суть педагогічного процесу, його рушійні сили. Взаємодія як спосіб організації педагогічного процесу. Компоненти педагогічного процесу. Закономірності педагогічного процесу. Етапи педагогічного процесу. Принципи педагогічного процесу.</p> | 2 год. | 4 год. | 8 год. |
| <p>Тема 5. Розвиток і формування особистості дитини. Розвиток і формування особистості, закономірності та рушійні сили розвитку особистості. Напрями і чинники розвитку особистості, їх взаємозв'язок. Вікова періодизація в педагогіці. Нерівномірність розвитку. Акселерація і ретардація в розвитку особистості. Врахування індивідуальних особливостей учнів. Теорії розвитку особистості.</p> | 2 год. | 2 год. | 6 год. |
| <p>Тема 6. Становлення особистості в процесі соціалізації. Вплив середовища на розвиток і формування особистості. Загальна характеристика процесу соціалізації. Класифікація і загальна характеристика факторів соціалізації особистості.</p> | 2 год. | 2 год. | 6 год. |
| <p>Тема 7. Роль виховання та діяльності у формуванні особистості. Виховання як чинник розвитку особистості молодшого школяра. Мета і завдання виховання в сучасній українській школі. Ідеал українського виховання. Зарубіжні напрями педагогіки про мету виховання. Діяльність як фактор формування особистості</p> | 2 год. | 4 год. | 6 год. |

| | | | |
|---|--------------|----------------|----------------|
| молодшого школяра. Основні види діяльності молодших школярів. Спілкування і його значення в розвитку особистості. | | | |
| | ЗАГ.: | 14 год. | 20 год. |
| | | | 56 год. |

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

| | |
|---|---|
| Загальна система оцінювання навчальної дисципліни | <p>Оцінювання знань здобувачів освіти з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» https://cutt.ly/YeXSdlpV</p> <p>Вид контролю: екзамен – 50 балів. Максимальна кількість балів – 100. Практичні заняття – 20 балів, Контрольна робота – 5 балів; Самостійна робота / індивідуальне/ творче завдання – 25 балів. Здобувач може отримати додаткові бали за результати неформальної освіти як результати навчання з навчальної дисципліни, що відображають зміст окремих тем (але не більше 10 балів) відповідно до Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника https://cutt.ly/QeXSxE0n</p> |
| Вимоги до письмових робіт | <p>Контрольна робота – 5 балів (два теоретичні питання - 4 бали; практичне завдання - 1 бал).</p> <p>Самостійна домашня робота (підготовка презентацій, підготовка словника педагогічних термінів) - 10 балів. ІНДЗ (мінідослідження) – 10 балів. Творче завдання (есе) – 5 балів.</p> |
| Практичні заняття | Максимальна оцінка – 20 балів. |
| Умови допуску до підсумкового контролю | <p>Виконання 50% практичних завдань. При виставленні допуску до екзамену враховуються навчальні досягнення здобувачів освіти (бали), набрані за виконання всіх видів робіт під час поточного контролю, а також бали за результати неформальної освіти.</p> <p>https://cutt.ly/QeXSxE0n</p> |
| Підсумковий контроль | Форма підсумкового контролю – екзамен. |

7. Політика навчальної дисципліни

| |
|---|
| <p><i>Письмові роботи:</i> виконання письмових робіт у процесі вивчення навчальної дисципліни є обов'язковим для всіх здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.</p> <p>Інформація щодо результатів тестування, виконання індивідуальних / групових робіт, презентації результатів самостійної роботи, загальна оцінка змістового модуля в</p> |
|---|

цілому надається кожному здобувачеві освіти індивідуально. Неприпустимими є плагіат та списування. Інформація щодо оцінки виконання індивідуального завдання надається здобувачеві після представлення результатів виконання роботи. Результати виконання індивідуального творчого завдання надаються згідно розкладу практичних занять.

Академічна доброчесність: викладання навчальної дисципліни та взаємодія із здобувачем освіти ґрунтуються на основі положень нормативно-правових документів та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників: «Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» <http://surl.li/vystzz>; «Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» <http://surl.li/fhjkjz>; «Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Відвідування занять: порядок та організація контролю знань здобувачів вищої освіти визначаються «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <http://surl.li/omcveh>. Пропуски практичних занять відпрацьовуються. Здобувач вищої освіти зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 309 від 19 травня 2023 р.). <https://cutt.ly/YeXSdlpV>

Неформальна освіта. Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника»: <https://cutt.ly/QeXSxE0n>

8. Рекомендована література

Основна:

1. Андрушина Л.Л. Загальні основи педагогіки в схемах / Андрушина Л.Л., Кавовкіна О.А., Кожедуб Т.Г. Дніпропетровськ, 2016. 160 с. URL: <http://infiz.dp.ua/misc-documents/repozit/ZO-A1/A1-0000-19-L1-16.pdf>
2. Анєнкова І. П., Байдан М. А., Горчакова О. А., Руссол В. М. Педагогіка. Навчальний посібник / І. П. Анєнкова, М. А. Байдан, О. А. Горчакова, В. М. Руссол. Львів : “Новий Світ-2000”, 2020. 567 с. URL: <https://ns2000.com.ua/wp-content/uploads/2019/10/Pedahohika.pdf>
3. Барбашова І. А. Загальні основи педагогіки: навч. посібник для ст-тів ВНЗ. 2-е видання. Донецьк: Ландон-XXI, 2011.126 с. URL: <https://dspace.bdpu.org.ua/handle/123456789/489>
4. Волкова Н. П. Педагогіка : навчальний посібник. К. : Академвидав, 2007. 616 с. URL: <https://studfile.net/preview/9936910/page:3/>
5. Декларація прав дитини. Відродження. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_384#Text
6. Загальна педагогіка. Лекції : навч.-метод. посібник для здобув. вищ. освіти першого (бакалаврського) рівня та освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра / уклад. : О. Бабакіна та ін.; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків, 2022. 317 с. URL: http://repository.khpa.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/2860/1/Zag.ped_Lekcii.pdf
7. Задорожна-Княгницька Л. В. Загальні основи педагогіки : навч. посіб. для здоб. вищої освіти за освітнім ступенем «Бакалавр» спец. 013 «Початкова освіта» / Л. В. Задорожна-Княгницька, І. Б. Тимофєєва. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 192 с. URL: https://repository.mu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2109/1/np_zagalni_osnovy.pdf

8. Зайченко І.В. Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів, 2-е вид. К., «Освіта України», «КНТ», 2008. 528 с. URL: surl.li/mouyqi
9. Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2984-14>
10. Закон України «Про повну загальну середню освіту». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2984-14https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
11. Закон України «Про запобігання корупції». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
12. Закон України «Про освіту». URL: https://uristua.net/закони/про_освіту/
13. Ілійчук Л.В., Оліяр М.П. Основи педагогіки зі вступом до спеціальності. Навч. посібник. Івано-Франківськ, 2018. 190 с.
14. Конституція України : Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. К. : Преса України, 1997. 80 с. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
15. Концепція нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkolacompressed.pdf>
16. Мазоха Д. С. Педагогіка : навчальний посібник / Д. С. Мазоха, Н. І. Опанасенко. К. : Центр навчальної літератури, 2005. 232 с.
17. Максимюк С. П. Педагогіка : навчальний посібник. К. : Кондор, 2005. 667 с. URL: https://4vpupo.org.ua/download/metod_probl/pedagogika.pdf
18. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навчальний посібник. К., 2007. 656 с.
19. Оліяр Марія, Копчак Лілія. Діагностика професійної підготовленості майбутніх учителів до гуманізації освітнього середовища в початковій школі. Гірська школа Українських Карпат. 2018. № 18. С. 108–113. URL: <http://mountainschool.pu.if.ua/node/145.html>
20. Оліяр М. П. Психолого-педагогічні засади підготовки майбутніх учителів до проектування сучасних освітніх технологій. Упровадження інноваційної освітньої парадигми в гірських школах Українських Карпат / За наук. ред. д. п. н. Оліяр М.П.; ДВНЗ «ПНУ ім. В. Стефаника». Івано-Франківськ: Супрун В. П., 2019. С. 39-54.
21. Оліяр М.П. Якість освіти і якість підготовки вчителя. Нова українська школа в гірському регіоні України: теорія, практика, досвід: монографія / за наук. ред. Оліяр М.П.; ДВНЗ «ПНУ ім. В. Стефаника». Івано-Франківськ: Супрун В.П., 2020. С. 6-16.
22. Методичні рекомендації до практичних занять з навчальної дисципліни «Педагогіка загальна» / Укладач Т. С. Гужанова. Житомир, 2019. 46 с. URL: http://eprints.zu.edu.ua/31008/1/%D0%BF%D0%B5%D0%B4Microsoft_Office_Word.PDF
23. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2018/12/12/11/20-11-2018rekviz.pdf>
24. Педагогіка І («Основи педагогіки», «Дидактика»): Опорні конспекти лекцій для студентів денної форми навчання спеціальності 013 «Початкова освіта» ОС «Молодший бакалавр» / Т. І. Молнар. Мукачево: МДУ, 2020. 88 с. URL: <http://dspace.msu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/7935>
25. Фіцула М. М. Педагогіка : навчальний посібник. К. : Академвидав, 2006. 560 с. URL: surl.li/tsigüe
26. Ярошинська О. О. Загальні основи педагогіки. Навчально-методичний посібник. Умань: РВЦ «Софія». 2008. 152 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/421351.pdf
27. Яцик Т.О., Степанюк В.В. Короткий словник термінів з педагогіки. Луцький фаховий педагогічний коледж КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради. Луцьк: ФОП Мажула Ю.М., 2022. 50 с. URL: <http://lpc->

dspace.org.ua/bitstream/123456789/509/1/1%D1%81%D0%BB%20%281%29.pdf

28. Maryna Netebe, Valentyna Bilyk, Mariia Oliiar, Khrystyna Martsikhiv, Lesia Stoliarchuk. Educational Issues in the Development of Postmodernism: a Retrospective Review and Current Trends. Проблеми освіти в розвитку постмодернізму: ретроспектива та сучасні тенденції. Postmodern Openings. 2020. Vol. 11, Issue 2, Supl.1. P. 288–300. URL: <https://lumenpublishing.com/journals/index.php/po/article/view/2750/2495>

Допоміжна:

1. Оліяр М. П. Технологія діалогічного навчання як засіб реалізації комунікативного підходу в початковій школі. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки. 2018. № 2 (61). С. 200–205. URL: <http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/ped-visnik-61-2018.pdf>
2. Марія Оліяр. Уміння вчитися як ключова компетентність особистості в інформаційному суспільстві. SCIENTIA. NR 14/1. Chełm, 2020. С. 13-23. URL: https://panschelm.edu.pl/wp-content/uploads/2023/01/Scientia_14_1.pdf
3. Оліяр М. П. Формування комунікативної компетентності учнів гірської початкової школи як чинник їх соціалізації. Гірська школа в умовах реформування системи освіти: компетентнісний вектор. Монографія / За наук. ред. д.п.н. Оліяр М.П. Івано-Франківськ, 2018. С. 10-26.
4. Сергеева В. Педагогічна комунікативна взаємодія в системі «учитель – учні» та її виховна цінність в умовах спільної творчої діяльності. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/9245/1/kommunykatyvno.pdf>
5. Смолюк С. Формування особистості молодшого школяра в умовах розвивального освітнього середовища. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/153583866.pdf>

Основні нормативно-правові документи:

1. Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. URL: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату>
2. Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. URL: <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/organizatsia-osvitnjogo-protsesu.pdf>
3. Нова українська школа : поради для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 360 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2018/12/12/11/20-11-2018rekviz.pdf>

Інформаційні ресурси:

1. Наукова електронна бібліотека. (Книги, підручники). URL: <http://www.nbuv.gov.ua/portal>
2. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
3. Наукова бібліотека Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/>

Викладач



проф. Марія ОЛІЯР